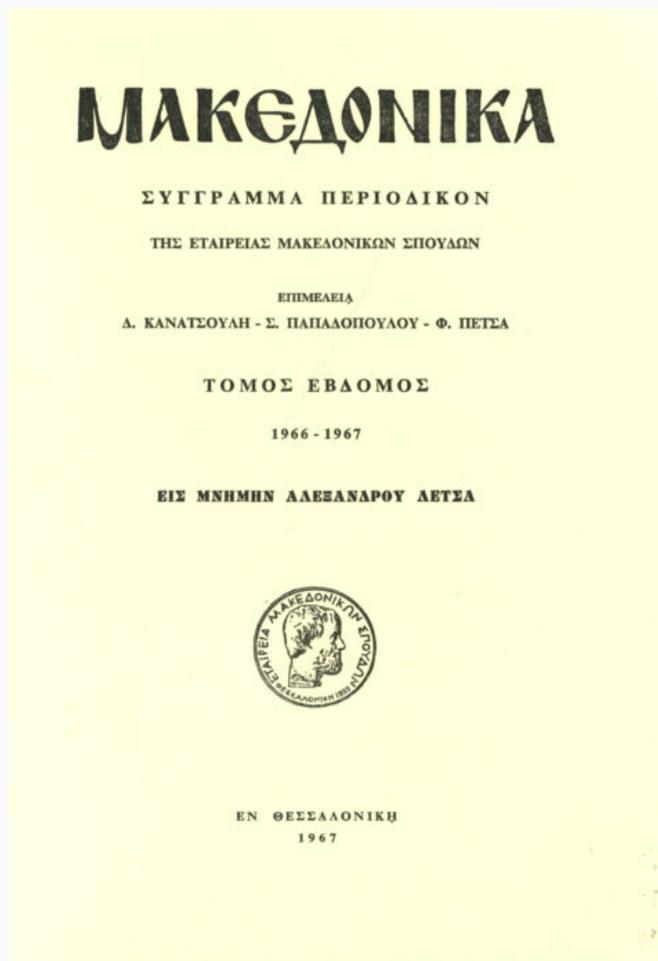

Μακεδονικά

Τόμ. 7 (1967)

Εις μνήμην Αλέξανδρου Λέτσα

Έγγραφα απ' τα χρόνια της Τουρκοκρατίας

Γιάννης Τσάρας

doi: [10.12681/makedonika.981](https://doi.org/10.12681/makedonika.981)

Copyright © 2015, Γιάννης Τσάρας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τσάρας Γ. (1967). Έγγραφα απ' τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. *Μακεδονικά*, 7, 245–263.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.981>

ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠ' ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τὰ 12 ἔγγραφα πού δημοσιεύω παρακάτω εἶναι ἀπ' τῆ Σιάτιστα¹ καί μου τάδωσε ὁ ξεχωριστός φίλος καί συνάδερφος κ. Ζήσης Ζωγράφου ἀπ' τὸ οἰκογενειακὸ ἀρχεῖο τοῦ παποῦ του Φίλιππα Ζυγούρη. Γιαυτὸ τὸν εὐχαριστῶ κι ἀπὸ δῶ.

Εἶναι ἓνα προικοσύμφωνο (ἀρ. 1), ἓνα συμφωνητικὸ (ἀρ. 2), δυὸ ὁμολογα (ἀρ. 3 καί 4), τέσσερα πωλητήρια (ἀρ. 5, 6, 7, 8), ἓνα τιμολόγιο ἐμπορευμάτων (ἀρ. 9), μιὰ ἐντολὴ πληρωμῆς (ἀρ. 10), μιὰ ἄδεια διδασκαλίας (ἀρ. 11) καί μιὰ ἐπιστολὴ (ἀρ. 12).

Τὸ περιεχόμενό τους εἶναι λογιῆς λογιῆς, ἀλλὰ τὸ καθένα ἔχει τὴν ξεχωριστὴ του ἀξία. Ἔτσι εἰδικὸ ἐνδιαφέρο παρουσιάζει τὸ πωλητήριο μὲ ἀριθ. 5, πού ἀφήνει νὰ ἰδοῦμε ὡς ποῖο σημεῖο μπορούσε ἡ Κοινότητα στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας νὰ ρυθμίζει τὶς διάφορες οἰκονομικὲς σχέσεις τῶν κατοίκων τῆς μαζί της. Τὸ τιμολόγιο πάλι εἶναι ἔγγραφο μεγάλης ἀξίας, γιατί δείχνει τὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο τῆς Σιάτιστας καί γενικότερα τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, μιὰ κι ἡ Σιάτιστα εἶτανε κέντρο ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν, πού ἔφταναν ὡς τὰ Γιάννινα. Παράλληλα μᾶς βοηθάει νὰ παρακολουθήσουμε τὰ εἶδη τῶν ἐμπορευμάτων πού κυκλοφοροῦσαν στὴν περιοχὴ αὐτὴ στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα ἢ κι ἀκόμα παλιότερα, ν' ἀναζητήσουμε τὶς πηγὲς τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς βιοτεχνίας τῆς (γουναραικῶν, σαπουνοποιίας κλπ.), καθὼς καί τὰ ἐμπορικὰ κέντρα τοῦ ἐσωτερικοῦ κι ἐξωτερικοῦ, ὅπου τοποθετοῦσε τὰ δικά της βιοτεχνικά προϊόντα ἢ ἀπ' ὅπου προμηθευόταν ἢ ἴδια καί τροφοδοτοῦσε τὸ ἐμπόριό της. Ὅταν κιάλας συσχετίσει κανεὶς τὸ ἐμπόριό της αὐτὸ μὲ τὸ ἐμπόριο τῶν Δυτικομακεδόνων πραγματευτῶν στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη, τότε θὰ ἐξηγήσει καί τὸν πλοῦτο τῶν

1. Γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Σιάτιστας βλ. γενικά Ἰω. Ἀποστόλου, Ἱστορία τῆς Σιατίστης, Ἀθῆναι 1929. Τὸ ἔργο ὁμως αὐτὸ εἶναι πολὺ κάτω ἀπὸ μέτριο. Καταποτιστικότερο εἶναι τὸ σημείωμα τοῦ Γιάννη Τόζη, Σιατιστινά, «Μακεδονικά», 2 (1941-52) 13, 211-331, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ γλωσσικὴ μελέτη τοῦ Ἄγ. Τσοπανάκη, Τὸ Σιατιστινὸ ἰδίωμα, στὸν ἴδιο τόμο τῶν «Μακεδονικῶν», σ. 266-298. Βλ. ἀκόμη Δ. Κανατσούλη, Ἐνας ἐμπορικὸς οἶκος τῆς Σιάτιστας τὸν 18ον καί 19ον αἰῶνα, «Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον», Θεσσαλονίκη, 31 (1961) 105-108.

ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν της. Γιατί ἡ Σιάτιστα εἶχε μίαν ἀδιάκοπη ἐπαφή μὲ τὰ ἐμπορικὰ σπίτια τῶν Σιατιστινῶν ἐμπόρων στὴν Αὐστρουγγαρία, στὴ Σερβία, στὴ Ρουμανία καὶ σ' ἄλλα μέρη, ποὺ ζωντάνευε τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ καὶ τὴ δική της καὶ τῆς περιφέρειάς της. Ἐπ' τὴν ἄποψη αὐτὴ ἔχει ἐνδιαφέρο κι ἡ ἐπιστολὴ (ἀρ. 12), ποὺ στέλνει ἕνας γιὸς ἀπ' τὴ Σμύρνη στὴ μάνα του στὴ Σιάτιστα. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ, μ' ὄλο τὸν προσωπικὸ της χαρακτήρα, δείχνει ὡστόσο ἕνα μεγάλο ἐμπορικὸ κέντρο, ὅπως εἶναι ἡ Σμύρνη, ὅπου ἐμπορεύονται οἱ Σιατιστινοί, μὰ κι ἕνα ὑψηλὸ ἐπίπεδο οἰκογενειακῆς συνοχῆς τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ περασμένου αἰῶνα.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρο παρουσιάζει ἡ γλώσσα τῶν ἐγγράφων αὐτῶν καὶ προπάντων τοῦ προικοσύμφωνου καὶ τοῦ τιμολόγιου. Γιατί σ' αὐτὰ βλέπουμε ὄρους ἀντικειμένων, ποὺ δὲν ὑπάρχουν σήμερα, ἢ ἄλλων, ποὺ εἶναι καταχωριασμένα στὰ ὑπόγεια καὶ στὶς «μεσάντρες» ἢ στὰ ταβάνια, μιά κι ἐπαψαν νὰ τὰ μεταχειρίζονται πιά. Ἄλλους ὄρους μᾶς δίνουν τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὑλικά διαφόρων βιοτεχνιῶν ἢ τὰ ἐμπορεύματα, τὰ χρώματα κτλ. Συναντοῦμε ἐπίσης ρήματα ἢ λέξεις, ποὺ ἐκφράζουν ἐνέργειες καὶ μορφές ἐπεξεργασίας πρώτων ὑλῶν οἰκιακῆς οἰκονομίας ἢ βιοτεχνικῆς παραγωγῆς σὲ μιὰ κοινωνία, ὅπως παρουσιάζεται αὐτὴ στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἀπ' τὸ 18 αἰῶνα κι ἐδῶ.

Αὐτὸ τὸ πλοῦσιο ἀθησαύριστο ὑλικὸ θὰ βοηθήσει καὶ τὴ Λαογραφία στὸ ἐρμηνευτικὸ της ἔργο.

Ὅμως κι ἄλλοι κλάδοι τῆς ἐπιστήμης ἔχουνε νὰ κερδίσουν ἀπ' τὰ ἐγγραφα αὐτά, ἀφοῦ ἐκφράζουν βασικὲς κοινωνικὲς σχέσεις τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ.

Ἀλλὰ τὸ περιεχόμενό τους ἀπλώνεται καὶ πιὸ πέρα: ἐνῶ ἐκφράζει τὶς δικαιοπραχτικὲς ἢ ἀστικὲς σχέσεις, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ ἕναν ὄρο τῆς νομικῆς, δίνει γενικότερα καὶ μίαν εἰκόνα ζωντανῆ τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἰδιωτικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Κοινοτικῆς ὀργάνωσης, τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπίπεδου στὶς γενικὲς του γραμμὲς τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας στὰ δύσκολα κι ἀτέλειωτα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας.

Γιὰ τὴν τεχνικὴ τῆς ἔκδοσης ἔχω νὰ προσθέσω τοῦτο: ἐπειδὴ οἱ συντάχτες τῶν ἐγγράφων αὐτῶν εἶχαν μικρὴ γραμματικὴ κατάρτιση, συναντοῦμε πολλὰ ὀρθογραφικὰ λάθη. Ὅλ' αὐτὰ τὰ διορθῶν, γιατί δὲν ἔχει νόημα νὰ τὰ φυλάξω. Φυλάγω ὡστόσο τοὺς φθόγγους, ὅταν αὐτοὶ παρουσιάζουν γλωσσικὸ ἐνδιαφέρο. Σημειῶνω ἀκόμα πῶς ἡ σειρὰ τῶν ἐγγράφων, ὅπως τὴ βλέπουμε' ἐδῶ, δὲν μπορεῖ νὰ παρουσιάζει καμιάν ἐσωτερικὴ ἐνότητα.

Α
ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ

Ι

1832 Νοεμβρίου 26

Ὁ Ἀργύρης Παπαρίζος παντρεύει τὴν κόρη του Μαλαματὴ μετὸ Ζαχαρία Δούκα καὶ γράφει τὰ προικιά ποῦ τῆς δίνει.

ὕψ. 0,47, πλάτ. 0,33. Σὲ μονόφυλλο χοντρὸ μεταξωτὸ χαρτί, διπλωμένο κάθετα στὰ τρία καὶ πάλι ὀριζόντια στὰ τέσσερα.

Εἰς δόξαν πατρός, υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνός ἐν τῇ φύσει τρισυποστάτου Θεοῦ ἀμήν.

1832 Νοεμβρίου 26, ἐν Σιατίστη

Ἐπει θεῖος νόμος τοῖς ἀνθρώποις ἀνέκαθεν δέδοται ἀνδράσι τὰς γυναῖκας συζεύγνυσθαι. Τούτου χάριν καγὼ ὁ Ἀργύριος Παπαρίζου παραδίδωμι εἰς γάμον ἀ' τὴν φιλάτην μοι καὶ γνησίαν θυγατέρα ὀνόματι Μαλαματὴν τῇ ἐν νέοις τιμῇ κυρίῳ Ζαχαρίᾳ Δούκα.

Γκούτια¹ καὶ προικα δίδωμι αὐτῇ μετὰ τὸ δαμιλὲς ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ἐξ ὧν ὁ κύριος ἐχαρίσατο μοι τὰ ὑποκάτωθεν σημειούμενα.

- 10 Ἐν πρώτοις φερετζέν² ρούχινον³ μετὰ χάρτζια⁴ ἀσημένια
 α τζεπέν⁵ κατιφένιον⁶ μετὰ χάρτζια ἀσημένια καὶ προφύλια⁷ νούρκα⁸
 β τζεπέν μετέτζικον⁹ μετὰ προφύλια
 γ τζεπέν ρούχινον καθημερινόν.
 α ἀντιρι¹⁰ χρυσὸν στιόφα¹¹ μετὰ χάρτζια ἀσημένια

1. γκούτια (τά) ἀγαθά;

2. φερετζές (λ. τούρκ.) καλύπτρα, σάλι· ὕφασμα λουσατό, ποῦ σκέπαζαν τὸ πρόσωπό τους οἱ γυναῖκες.

3. ρούχινος (ροῦχο, ἐριοῦχον) ἀπὸ εὐρωπαϊκὴ μάλλινη τσόχα.

4. χάρτζι· σειρήτι, γαϊτάνι, κλωστή χρυσαφένια ἢ ἀσημένια, ποῦ ἐραβαν τὰ φορέματα.

5. τζεπές (ἢ τζεμπές ἢ τζιμπές, ἢ τζουμπές, ἢ τζιουμπές λ. τούρκ.) γυναικίειο ἐπανωφόρι ἀπὸ εὐρωπαϊκὸ μεταξωτὸ χοντρὸ ὕφασμα, γουνιασμένο ἢ ἀγούνιαστο, ποῦ τὸ φοροῦσαν πάνω ἀπ' τὸ ἀντερί ἢ τὸ λιμπαντέ κι ἔφτανε ὡς τὰ γόνατα.

6. κατιφένιος (λ. τούρκ. kadife) βελουδένιος.

7. προφύλι (ἀπ' τὸ πορφύρι· «πορφυρὰ παρυφή» Κοραΐς)· οὐγία, γύρος, κενάρι, ἄκρη, μπορντούρα (Μ. Φι λ ἦ ν τ α, Γλωσσογνωσία καὶ Γλωσσογραφία Ἑλληνικῆ, τ. 3, Ἀθήνα 1927, σ. 187. - Σκα ρ λ ἄ τ ο υ Δ. τ ο ὕ Β υ ζ α ν τ ῖ ο υ, Λεξικόν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς, διαλέκτου, ἐκδ. 3, Ἀθήναι 1874, στή λ. προφύλλι. - Π. Β λ α σ τ ο ὕ, Συνώνυμα καὶ συγγενικά, Ἀθήνα 1931, 350, στή λ. γουναράς).

8. νούρκος· μαδρος.

9. μετέτζικος· ἀπ' τὴν Πέστη τῆς Οὐγγαρίας.

10. ἀντιρι· (ἢ ἀντερί ἢ ἀντερό λ. τούρκ. enleri) ντουλαμάς, ἐπανωφόρι ἀπὸ ἐλαφρὸ μπαμακαρό ἢ καὶ χρυσοφαντὸ ὕφασμα, πιὸ πολὺ ἀνοιχτόχρωμο, μακρὶ ὡς τὰ πόδια καὶ μακρομάνικο, ποῦ κούμπανε στὰ πλάγια καὶ τὸ συνήθιζαν ὅλοι οἱ τουρκομερίτες· στὰ χωριά μάλιστα τὸ φοροῦν ἀκόμα οἱ παπᾶδες μας κάτω ἀπ' τὸ ράσο.

11. στιόφα (ἢ στόφα) (λ. ἰταλ. stoffa) τὸ γνωστὸ διαλεχτὸ ὕφασμα μετὰ διάφορα σχέ-

- 15 ἀντιρὶ χρυσοῦν ὁμοίως
 δ φουστάνι χακίρι¹²
 Γ φουστάνι τζεκετζέ¹³ ὁμοίως
 ε ἀντιρὶ σιάμι¹⁴
 κ ἀντιρὶ πέλων¹⁵
- 20 δύο λιμπαντέδες¹⁶ ἕναν ἀτλαζένιουν¹⁷ κεντημένον μὲ χρυσοῦν καὶ ἔτε-
 ρον ρούχινον.
 φέσια δύο
 φωτόσια¹⁸ δύο
 τεπέν¹⁹ χρυσοῦν
- 25 σκουλαρίκια μαλαματένια μὲ μαργαριτάρια ἕνα ζευγάρι
 γκιουρντάνι²⁰ μαργαριταρένιον
 δακτυλίδια μαλαματένια τρία
 κλειδώματα²¹ ἀργυρᾶ χρυσοῦμένα καὶ ζώνην χρυσοῦν
 πλάκες²² ἀργυρᾶς διὰ τὰ χέρια
- 30 ὑποκάμισα εἴκοσι
 συντρόφια²³ εἴκοσι
 βρακοζῶνες δεκαπέντε
 μεσάλες²⁴ δέκα
 προσόπια δέκα

δια ὑφασμένα μέσα του ἀπὸ μετὰξι ἢ ἀπὸ χρυσᾶ ἢ ἀσημένια νήματα.

12. χακίρι· εἶδος μεταξωτοῦ ὑφάσματος.

13. τζεκετζέ· εἶδος μεταξωτοῦ ὑφάσματος.

14. σιάμι· (ἀπ' τὸ Σιάμ, Siam) (δαμασκινό) μεταξωτό.

15. πέλων· βελουδένιο.

16. λιμπαντές (ἢ λεμπαντές)· χρυσοκέντητη τσόχινη ζακέτα, ποὺ ἔφτανε ὡς τὴ μέση. Εἶχε μανίκια καὶ μπροστά εἶταν ἀνοιχτή. Στὴ μέση τῆς πλάτης καὶ στὰ δύο μπροστινά μέρη εἶταν ὀλοκέντητη, μὲ χρυσὴ κλωστή καὶ εἶδος μεταξωτοῦ ὑφάσματος· «θέλεις βάλει τὸν ἀλατζιά, θέλεις τὸ λιμπαντέ σου» λέει τὸ δημοτικὸ τραγούδι.

17. ἀτλεζένιος· ἀπὸ ἀτλάζι· (λ. ἀραβ. atlas) ὑφασμα ὀλομέταξο ἢ μεταξομπάμπακο ἢ λινομέταξο πυκνοῦφασμένο κι ἀστραφτερό.

18. φωτόσι· εἰδικὸ μαντήλι ποὺ τόδεναν στὸ κεφάλι οἱ γυναῖκες σὰ φέσι.

19. τεπές· (λ. τούρκ. tere· κορυφή) τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ φεσιοῦ, ὅπου στηριζόταν ἡ φοῦντα του.

20. γκιουρντάνι· (λ. τούρκ.) περιδέραιο, κολιέ ἀπὸ μαργαριτάρια ἢ ἀπὸ ἄλλα πολύτιμα ὑλικά.

21. κλειδώματα· στόφινη γυναικεία ζώνη, ὀλοκέντητη, ποὺ κλειδώνει μπροστά μὲ δύο ἀσημένιους ἢ μαλαματοκαπνισμένους τοκάδες, σκαλισμένους σὲ διάφορα σχήματα ἢ συρματένιους (filigrand).

22. πλάκα· ἀσημένια, πλατιά βραχιόλια, συχνὰ φλουροκαπνισμένα ἢ καὶ συρματένια.

23. συντρόφι· σῶβρακο.

24. μεσάλα· (λ. βυζαντινὴ ἀπ' τὸ μενσάλιον)· τραπεζοσκέπασμα, τραπεζομάντηλο.

- 35 δύο μεσάλες διὰ τὰ σεντούκια
 ἓνα χαβλί²⁵
 σεντούκια δύο· τὸ ἓν φορτζέλι²⁶ καὶ τὸ ἕτερον σαντέδικον²⁷
 στρώματα δύο
 παπλώματα δύο
- 40 γιάμπολες²⁸ δύο
 κιλίμια²⁹ δύο
 προσκέφαλα ἕξι
 τζιαρτζιάφια³⁰ δύο
 χαρενί³¹ ἓν
- 45 σινί³² ἓν
 τετζερέδια δύο μὲ καπάκια
 λεγὲν³³ καὶ γιμπρίκι³⁴
 γκιούμι³⁵ ἓν
 δεκατέσσαρα κομμάτια ἀγγειά³⁶ καλάι καὶ μπακίρι
- 50 διὰ ἀμπέλι γρόσια ἑκατὸν
 μετηρητὰ εἰς χεῖρας καὶ εἰς φωτόσι γρόσια χίλια
 Ταῦτα μὲν ἔγωγε δίδωμι αὐτῷ, ὃ δὲ ἔν Κανᾶ τῆς Γαλλιλαιίας εὐλογήσας
 τὸν γάμον δὸς αὐτῷ πᾶν εὐκτὸν καὶ σωτήριον ἀμήν.
 Παπαγιώργις μάρτυς
- 55 λάζαρος δούκα μαρτιρὸ
 γιόργης δημητρίου μαρτιρὸ
 Ἰθανάσιος Δημητρίου μάρτυς
 Χριστόδουλος καλαμαρτζής
 Δημήτριος Διαμαντῆς μάρτης

25. χαβλί· προσόψι λουτροῦ.

26. φορτζέλι ἢ φουρτσέλι· (φορτσέρι· λ. ἰταλικὴ forziere) ξυλένιο μικρὸ κι ἀλαφρὸ μπαουλό, ντυμένο ἀπ' ἔξω μὲ δέρμα, ποῦ τὸ μεταχειρίζονταν καὶ στά ταξίδια σὰν τὴ σημερινὴ βαλίτσα.

27. σαντέδικο· μπαουλό στολισμένον μὲ φίλντισι ἢ κεντημένον.

28. γιάμπολη· (Ἰάμπολις· πβ. λαχοῦρι, σιάμι, δαμάσκο, σταμπόλι κλπ.)· βελέντζα (Valencia), ὀλόμαλλο χοντρὸ χειμωνιάτικο σκέπασμα.

29. κιλίμι· (λ. περσικὴ kilim) πολύχρομον μάλλινον ἢ μπαμπακερὸ στρωσίδι, χράμι· τὸ μάλλινον μὲ στημόνι μπαμπακερὸ καὶ ὑφάδι μάλλινο.

30. τζιαρτζιάφι· σεντόνι σπιτικὸ μὲ ὑφασμένον μετὰξι ἀνάμεσα γιὰ στολιδία.

31. χαρενί· καζάνι μπακιρένιο, ὅπου ζέστανιν νερὸ γιὰ πλύση.

32. σινί· ρηχὸ κοντόχειλο ταψί.

33. λεγὲν<ι>· λεκάνη μπακιρένια γιὰ νίψιμο.

34. γιμπρίκι· (λ. τούρκ. ὑδροχόη, πρόχους) κομψὸ χάλκινον δοχεῖο, μὲ ψηλὸ λαιμὸ, μ' ἓνα χεροῦλι, ἀπ' ὅπου ἔχυναν νερὸ γιὰ νίψιμο στοὺς μουσαφίρηδες.

35. γκιούμι· χάλκινον δοχεῖο γιὰ νερὸ, γάλα ἢ ἄλλα ὑγρά.

36. ἀγγειό· κάθε δοχεῖο ἀπὸ καλάι ἢ μπακίρι.

B

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ

2

⟨1⟩843 Μαΐου 30

Ὁ Παναγιώτης Δημ. Μπόμπουρας νοικιάζει τὸ σαπουντζίδικό του στὸ Χριστόδουλο Κότια καὶ Μάρκο Μουτζο καὶ μαζί με τὶς συμφωνίες γράφει καὶ τὰ ἐργαλεῖα ποὺ τοῦ παραδίνει.

Ὑψ. 0,283, πλάτ. 0,192. Σὲ δίφυλλο χαρτί, διπλωμένο ὀριζόντια στὰ τέσσερα. Τὸ κείμενο, πολὺ δυσκολοδιάβαστο καὶ δίχως τόνους, με τὶς ὑπογραφές πιάνει τὴν πρώτη σελίδα· οἱ ὑπογραφές εἶναι μ' ἄλλο μελάνι. Τὰ ἐργαλεῖα εἶναι γραμμένα στὴν πίσω σελίδα μ' ἄλλο γράψιμο, πολὺ δυσκολοδιάβαστο κι αὐτό, καὶ με τὸ μελάνι τῶν ὑπογραφῶν.

Δηλοποιούμεν ἡμεῖς οἱ ὑποκάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ὅτι σήμερον ἐσυμφωνή/σαμεν με τὸν Παναγιώτην Δημητρίου Μπόμπουρα καὶ μᾶς ἔδω/σε τὸ ἐργαστήρι τὸ σαπουντζίδικον με τὸν κυράν¹ διὰ δύο/ χρό-
 νους πρὸς γρόσια τετρακόσια ἤτοι 400 τὸν χρόνον ὅπου συμ/ποσοῦνται
 5 διὰ δύο χρόνους γρόσια ὀκτακόσια 800 διὰ τὰ ὁ/ποῖα εἰς κυράν καὶ
 πεστιμανλίκι² ὡς φαίνονται ὀπισθεν τὰ τοῦ / ἐργαστηρίου ὑποστατικά³,
 τὰ ὅποια καθὼς τὰ λαμβάνομεν εἰς χεῖ/ραζ μας μεταχειριζόμενα καὶ ὄχι
 χαλαζόμενα ἀπὸ τὰ ὅποια, ἀφοῦ/ ἔλθουν οἱ ρηθέντες δύο χρονιές θέλο-
 10 κανένα, θέλομεν τὸ βάλει / εἰς τὸν τόπον⁵ καὶ τὸ παραδίνομεν ὡς τέ-
 λειος⁶ νοικοκύρης ὅπου εἶναι αὐτὸς/ ὁμοῦ με τὸ ἐργαστήρι του εὐκα-
 τάστατον ἂν καὶ τὸν καιρὸν ὅπου θέλομεν ἔβγει ἀπὸ τὸ ἐργαστήρι καὶ
 μᾶς μείνη πρᾶγμα ἢ καὶ ἀδούλευτον ἢ καὶ/ δουλεμένον, ἂν ὁ ἄνω Πα-
 ναγιώτης ἤθελεν τὸ ἐβαστάξει⁷ με εὐχαρίστησιν, καλῶς, εἰ δέ, νὰ μείνη
 15 εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, διὰ δὲ τὸν κυράν/ τοῦ ἐργαστηρίου θέλομεν πλη-
 ρῶνει εἰς τέσσερις φορὲς τὸν χρόνον ἤγουν εἰς κάθε/ τρεῖς μῆνες ἀπὸ
 γρόσια ἑκατὸν 100 δίδοντάς τα τὴν μητέρα του/ νὰ λαμβάνωμεν τε-
 σχερὲν⁸ ἀπὸ τὸ χέρι της διὰ ὅσα θέλομεν μετρήσει/ διὰ ἔνδειξιν τοῦ
 Παναγιώτου, διὰ δὲ τὸ ἐργαστήρι, ἂν ἤθελεν χρεῖα/στῆ ἀναγκαῖον

1. κυράς· (κεράς, λ. τούρκ. kira) νοίκι.

2. πεστιμανλίκι· (λ. τούρκ. pestemal) ὄφασμα γιὰ πετσέτα ἢ ποδιά.

3. ὑποστατικό· χῶρος βοηθητικός, αὐλὴ με χτίσματα.

4. ἀνέλλιπος· σωστός, ὀλάκερος.

5. βάζω εἰς τὸν τόπο· ἀντικαθιστῶ.

6. τέλειος· αὐτοθέλῆτος, αὐτεξούσιος.

7. τὸ ἐβαστάξει· τὸ κρατῆσει.

8. τεσχερές· (λ. τούρκ.) ἀπόδειξη, χαρτί.

20 μεριμέτι⁹ θέλουν τοῦ κάμουν ἀπὸ μέρους τους. Διὰ τοῦτο/ δίνομεν τὸ παρὸν μας εἰς χεῖρας τους διὰ ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας.

τῆς 30 Μαΐου <1>843 σιάτιστα

» χριστοδολος κοτια βεβενου ταανοθεν

» μαρκος μουτζου βεβενου ταανοθεν

25 » μηχος πηπου μαρτηρας

» κωτας ιωάνου μάρτιρο

» χριστοδουλος ιωάνου ματιρω

» γεωργεως μαρκου μάρτις

(Στὴν πίσω σελίδα μὲ ἄλλο μελάνι κι ἄλλο γράψιμο)

Ἴδου σημειώνω τὰ πράγματα τοῦ ἐργαστηρίου ὅπου μοῦ παραδίδει.

30 μιὰ σαπνοκάδη¹⁰ μὲ τὸ σκέπασμα

ἕναν ταβάν¹¹ σαπουνιοῦ

δυὸ νεροκάδεις

δυὸ πουστάβια¹²

ἕν καρδάρι

35 τέσσερις τζουκάλις

δυὸ κρίνις¹³

τέσσερα κουτιά διὰ σαπούνη

1 κουτάλιες

μιὰ κασέλα

1 φκιάρι

δυὸ σεντούκια σαπουνιοῦ

40 μιὰ πυροστιὰ

μιὰ τζακούρα¹⁴ καὶ ἕν σκεπάρι

ἕν τζατάλι¹⁵ καὶ ἕν καλμπίρι¹⁶

τρία φκιάρια

μιὰ παλάντζα

45 ἕν ζύγι¹⁷

ἕν καλούπι ἀπὸ κირγιά μὲ βέργις 56: καὶ τὸ τακίμι¹⁸ του

ὀχτώ καλούπια ἑκατοστάρικα

9. μερεμέτι (λ. τούρκ.) διόρθωμα.

10. σαπνοκάδη: σαπυνοβάρελο.

11. ταβάζ: (λ. τούρκ. tava) ταψί.

12. πουστάβι: πατητήρι σταφυλιῶν.

13. κρίνη (ἤ)· σιταροκόσκينو.

14. τζακούρα: (μεσν. τσικούριον, λατ. securis) τσεκούρι.

15. τζατάλι: (λ. τούρκ.) διχαλωτὸ ραβδί, φούρκα.

16. καλμπίρι (:).

17. ζύγι: καντάρι.

18. τακίμι: (λ. τούρκ.) τὰ σύνεργα.

τρία πεννητάρικά, <τρία> μικρότερα, ένα μισιοκάρικο και τρία μικρότερα τέσσερα συντούκια άξούγγου¹⁹

50 ἔν ἀ<μ>πάρι ἀπό σκέπες²⁰.

ἔν σιδεροσέντουκο

(Στήν τέταρτη σελίδα τοῦ συμφωνητικοῦ στήν ἐπάνω γωνιά, δεξιά—αὐτό ἔχει σχέση μέ τό δίπλωμα τοῦ χαρτιοῦ—γράφει:)

συμφωνητικόν τοῦ ἐργαστηρίου μέ τόν μάρκον μοῦτζιου καί χριστόδ. Κότια, δούκας.

Γ

ΟΜΟΛΟΓΟ

3

1828 Νοεμβρίου 30

Ἄ Κώστας Μουστακλῆς δανείστηκε ἀπ' τὸ Μῆτσο Χορίβα 700 γρόσια γιά 31 μέρες.

ῥψ. 0,194, πλάτ. 0,15. Σέ δίφυλλο χαρτί, διπλωμένο ὀριζόντια στή μέση κι ὕστερα κάθετα πάλι στή μέση.

Μέ τό παρόν μου φανερόνω καί ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ / Κώστας Μουστακλῆς πὼς ἔλαβα ἀπό τὸν Μῆτζον/ Χορίβα ας^λ: 700 ἦτοι ἑπτακόσια καί ἔχω νά τὰ/ εὐχαριστήσω εἰς τριάντα μία ἡμέραν χωρὶς λό/γον πηγαίνάμενος εἰς τὸ Μπελιγράδι· θέλω τὰ μετρήσει τὰ ἄνωθεν γρόσια χωρὶς 5 λόγον καί διὰ/ τοῦτο δίνω τὴν παροῦσαν μου εἰς χεῖρας του διὰ νά/ ἔχη τὸ κύρος καί τὴν ἔνδειξιν.

1828 Νοεμβρίου 30

Ἐγὼ ὁ Κώστας Μουστακλῆς ὑπόσχομαι τὰ ἄνωθεν (δυσκόλο-διάβαστες) ἠποσχομε τα ἀνωθεν γροσια.

ΟΜΟΛΟΓΟ

4

1864 Ἰανουαρίου 18

Ἡ Ἐλένη, γυναίκα τοῦ Δαμιανοῦ Ν. Νιμέζια, δανείστηκε 2.000 γρόσια ἢ 98 ναπολεόνια γιά ἓνα χρόνο μέ 15% καί γίνονται ἐγγυητές ἡ Βασιλικὴ Ἀργυριάδῃ καί Ἀθ. Ἀργυριάδῃς.

19. ἄξούγγι (μῆσν. ἄξούγγ - ι(ο)ν, λατ. axungia) ξίγγι.

20. σκέπη· τσίπα, μπόλια.

ὑψ. 0,10, πλάτ. 0,15. Τὸ φύλλο εἶναι διπλωμένο στὴ μέση, ὥστε νὰ γίνῃ δίφυλλο κί ἀπ' τὴ μέση καὶ κάτω ἀρχίζει τὸ κείμενο.

Ὁμόλογον διὰ γρόσια 2.000 εἰς ναπο/λεόνια 98. Λέγω δύο χιλιάδας εἰς ναπολεόνι γρόσια ἐνενήκοντα/ὀκτώ. Ὑποσχόμεθα οἱ ὑποφαινόμενοι θέλομεν πληρ/ώσει ἀλληλέγγυοι τῆς κ. Ἐλένης συζύγου τοῦ μακα/ρίτου Δαμιανοῦ Ν. Νιμέζια διὰ ἕναν χρόνον/καιρὸν ὀλό-5 κληρον ἀπὸ τὴν σήμερον μὲ τόκον 15/% ἤτοι δέκα πέντε τοῖς ἑκατὸν καὶ εἰς ἔνδειξιν.

1864 Ἰανουαρίου 18 Σιάτιστα.

Δ. Ἀργυριάδης ὑπόσχομαι.

βασιλικὴ ἀργυριάδῃ ἠποσχομαι.

10 Ἀθ. Ἀργυριάδης ἐγγυητῆς καὶ πληρωτῆς.

(Στὴν πίσω σελίδα)

Ἐμετρήθη τὸ ὀπισθεν ποσὸν παρὰ τοῦ ἐγγυητοῦ/κ. Ἀθανασίου Ἀρ-γυριάδου σὺν τῷ τόκῳ αὐτοῦ μέ/χρις ὀβολοῦ καὶ εἰς ἔνδειξιν

ὑποσημειοῦμαι

Καστοριά 1870 Ἰανουαρίου 20

Θεοδότα Δ. Νεράντζη

Δ

ΠΩΛΗΤΗΡΙΑ

5

1827 Ἰουλίου 27

Ἡ Κοινότητα τῆς Σιάτιστας πούλησε δύο ἀμπέλια στὸ Θόδωρο Πό-δαρο τοῦ ὀφειλέτη τῆς Θόδωρου Ροῖδου.

ὑψ. 0,287, πλ. 0,196. Σὲ δίφυλλο μεταξωτὸ χαρτί, διπλωμένο ὀριζόντια στὰ τέσσερα. Οἱ ὑπογραφές, σὲ δύο στήλες, εἶναι δυσκολοδιάβαστες.

Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικοῦ καὶ ὑποβεβαιωτικοῦ Γράμματος δηλοποιοῦμεν ἅπαντες/ἡμεῖς οἱ Σιατιστεῖς τῆς ἀπάνω καὶ κάτω χώρας ὅτι ἀποδημήσας ὁ Θεόδωρος, γαμβρὸς Νικολάου/Δοῖδου εἰς Γενετζῆν Μανέστιον (,), χρωστᾷ εἰς τὸ κοινὸν τῆς χώρας μας ἱκανὰ μπακιά¹/5 τσιτέρια² καὶ ἄλλα διάφορα τεκλίφια³. Ἡμεῖς δὲ βεβιασμένοι ὄντες ἀπὸ τοὺςμπορτζιλῆδες⁴ καὶ στενοχωρούμενοι καθημερινῶς διὰ τὰ μου-

1. μπακί (λ. τούρκ.) ὑπόλοιπο.

2. τσιτέρι (λ. τούρκ.) χρέος.

3. τεκλίφι (λ. τούρκ.) δόσιμο, προσφορά.

4. μπορτζιλῆς (λ. τούρκ.) χρεώστης, ὀφειλέτης.

- καδέμπορτζια⁵ ἀπεφασίσαμεν ὅλοι κοινῶς και/ ὁμοφώνως (διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὰ καθημερινὰ χαρτζμαστράφια⁶) και ἐπωλήσαμεν τὸ εἰς τὴν ἄ/πάνω Μαγούλαν κείμενον ἀμπέλιόν του συνορευόμενον μὲ ἄ-
 10 μέλια τοῦ Τζήμου Μπόμπορα/, τοῦ Λαζάρου Γιώντζινας μὲ τὸ μπαίρι⁷ του και μὲ τὴν στράταν. Ἔτι δὲ και τὸ εἰς Σιοποτούραν ἀμπέ/λι του συνορευόμενον ἀπὸ τ' ἀμπέλια τοῦ Λιῶλιου Μενθιλῆ, τοῦ Ντάνα και ἀπὸ τὴν στράταν/. Οὕτω ἀμφοτέρα δουνούμα⁸ δύο και καλέμια⁹ ἔξ ἐπωλήσαμεν λέγω αὐτὰ διὰ ας^{λλ} 330.-ἦτοι/ διὰ γρόσια τριακόσια τριάντα
 15 τῆ κύρ Θεοδώρῳ Μάρκου Πόδαρου, ἄτινα και λαβόντες παρ'/αὐτοῦ ἀπεράσαμεν εἰς λογαριασμὸν ἀπὸ παρελθόντων χρόνων τοῦ ἄνωθεν Θεοδώρου Ρόιδους, και ἀπεδώκα/μεν αὐτὰ εἰς χρέη τῆς Κοινότητος. Ἄπολαβόντες οὖν ἡμεῖς τὴν ἀνωτέρω ποσότητα σῶαν ἕως τοῦ/ ἐσχάτου ὀβολοῦ ἀποκαθιστῶμεν εἰς τὸ ἐξῆς τὸν διαληφθέντα Θεόδωρον κύριον
 20 και πληρεξούσιον/ ἐπ' αὐτοῖς, ὥστε μεταβαίνειν και εἰς τοὺς κληρονόμους του, εἰ δὲ και ἐνοχληθῆ ἀπὸ τῶν πε/ρι τούτων ὑπόσχεται ὅλη ἡ Κοινότης τὴν ζημίαν. Ὅθεν και εἰς ἐνδειξιν τῆς ἀληθείας/ και διηνεκῆ αὐτοῦ ἀσφάλειαν ἐγένετο τὸ παρὸν μας και ἐδόθη εἰς χεῖρας του· προσέτι/ ἀποκαθιστῶμεν ἐπιτροπὴν μας και τὸν προεστόν μας κύρ Γεώρ-
 25 γιον Νεόπλου ὑπὲρ τοῦ χοτ/ζέτι¹⁰ τῆς βασιλικῆς κρίσεως, ἵνα ἔχωσιν ἀμφοτέρα τὸ κύρος και τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτ/ηρίῳ δικαιοσύνης.

τῆ 27 Ἰουλίου 1827: Σιάτιστα

Γ. Νεόπλου και ἐπίτροπος τοῦ χοτζέτι βεβαιῶ

Μάρκος Δημητρίου βεβεῶ

Γεώργιος Παπα...όρας βεβαιῶ

30 Κωσταντη

Γιαννούλης Γεωργίου βεβεῶ

δημήτριος Μιχαῆλ βεβεῶ

γεόργιος πέγιου βεβεόνου

Ἰωάνης κώστα βεβεόνου

35 Δημήτριος Μάρκου βεβαιῶ

νεράντζις μακαρίου βεβεόνου

γεόργης νάνου βεβιόνου

γεόργης τρηανταφίλου βεβεόνου

παπαϊωάννης Δημητρίου βεβαιῶ

Νικόλαος Ἰωάννου βεβαιώνου

δημήτρης νηκολάου βεβηονου

Παπαηλίας Παπαγεωργίου βεβαιόνου

Ναούμης κωνσταντίνου βεβαιῶ

μάρκος βασιλιου βεβιονου

Ἰωάννης κιαστα βεβαιῶ

λάζαρος δούκα βεβιόνου

γιοργιος κοσταντιο βιβιονου

λάζαρος γιοργηου βεβεονου

δημερτρος τριανταφιλου βεβεονου

5. μουκαδεμπορτζι' (λ. τούρκ.) παλιὸ χρέος.

6. χαρτζμαστράφια' (λ. τούρκ.) ἔξοδα μεταβίβασεως.

7. μπαίρι' (λ. τούρκ. hayır=πλαγιά) χωράφι παρατημένο, ἀδούλευτο και χορταριασμένο, ὅπου βόσκουν τὰ ζῶα.

8. δουνούμι (ἢ ντουνούμι ἢ ντουνούμ λ. τούρκ.)· τὸ στρέμμα.

9. καλέμι' (λ. τούρκ.) τὸ¹/₁₂ τοῦ στρέμματος.

10. χοτζέτι' (λ. τούρκ.) τίτλος κυριότητος.

(Στὴν τέταρτη σελίδα με ἄλλα γράμματα)

γράμμα ἀπὸ τὸ ἀμπέλι τοῦ ναση τῆς ροηδς (ἀκολουθοῦν τρεῖς λέξεις σβυσμένες)

(Με ἄλλα γράμματα)

ἀμπέλι εἰς μαγούλαν παρὰ τοῦ Θεοδώρου Μαγιοῦδα

τῆ 12 Ἰουνίου <1> 844

Σιάτιστα

6

1836 Ἀπριλίου 18

Ὁ Γιαννάκης Θεοδώρου Μανουλάκη πούλησε ἓνα ἀμπέλι κι ἓνα μπαῖρι στὸ Θεόδωρο Μαγιοῦδα.

ἔψ. 0,327, πλάτ. 0,22. Σὲ δίφυλλο χαρτί, διπλωμένο ὀριζόντια στὰ δυὸ κι ὕστερα κάθετα στὰ τρία.

1836 Ἀπριλίου 18

Γένιτζε

Διὰ τοῦ παρόντος φανερώνω ἐγὼ ὁ κάτωθεν γεγραμ/μένος Γιαννάκης Θεοδώρου Σιατιστιανὸς ὅτι τὴν σήμερον/ ὅπου ἔχω ἓνα ἀμπέλιον εἰς 5 τὴν ἴδιαν πατρίδαν μου/ πατρικόν μου εἰς τὸν τόπον τῆς Μαγούλας ὀνομαζόμενον/ καζανιά μαζί με τὸ παῖρι με συμπερασμὸν δύο τουλοῦ/ μια καίεις τὸ τρίτον μέρος ἔχει γείτονα/ τὸν κύρ/τζίμιο <Μ> πό<μ>πουρα σαπουντζή. Καί εἰς τὸ ἄλλο μέρος διὰ γείτονα/ τὸν κύρ Λάζαρον Πιπές. Καί συνορεύεται ἀπὸ τὰ δύο/ μέρη δρόμος. Τὴν σήμερον τὸ ἐπώλησα 10 αὐτὸ τὸ ἀμπέ/λιον ἐγὼ ὁ Γιαννάκης Θεοδώρου τὸν συμπατριώτη μου/ κύρ Θεόδωρον Μαγιοῦδαν διὰ γρόσια τετρακόσια/ 400: Καί ἐδόθη καί ἡ ἀπόδειξις εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν κρι/τῆριον, δηλαδὴ τὸ χοτζιέτι τοῦ ἀμπελιοῦ εἰς τὸ Γένιτζεν/ καί εἶναι καλὰ πωλημένον ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἔβρε/θέντων μαρτύρων. Καί ἀπὸ σήμερον καί εἰς τὸ/ ἐξῆς εἶναι 15 ἴδιος νοικοκύρης ὁ κύρ Θεόδωρος/Μαγιοῦδας καί ἔδωσα τὸ παρόν μου διὰ βεβαίωσιν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς εὐρεθέντας/ μαρτύρους εγο γιανάκις θεοδώρου μανουλάκι βεβεδόνου τὰ ἀνοθεν
 »: Ναούμης Δημητρίου Πρετζούλη μάρτης
 »: Ἰωαννῆς μαρτύς

20 »: Ζαφίρης Θωμαίτζι μάρτης

(Στὴν τέταρτη σελίδα με ἄλλο γράψιμο)

τὸ ἀμπέλι εἰς Μαγούλαν ἀπὸ θεοδ. Μαγιοῦδαν.

τῆ 12 Ἰουνίου 1 844

Σιάτιστα

(Στὴν ἴδια πάλι σελίδα, ἀλλὰ σ' ἄλλο σημεῖο μὲ ἄλλο γράψιμο:)

Τοῦ κυρ θεόδωρου Μαγούτα τὸ γράμμα μαζί μὲ τὸ χετζιέτι ἀπέρασαν εἰς τὸν Παναγιώτη Δημητρίου

7

1848 Ἀπριλίου 28

Ἐὸ Λιῶλας Κίτζου πούλησε ἓνα χωράφι στὸν Παναγιώτη Δημητρ. Μπόμπουρα.

ὑψ. 0,295, πλάτ. 0,20. Σὲ μονόφυλλο χαρτί, διπλωμένο ὀριζόντια στὰ τέσσερα.

Διὰ τοῦ παρόντος ὑποβεβαιωτικοῦ καὶ ἐμμαρτύρου/ τῆς πωλήσεως γράμματος δηλοποιῶ ὁ ὑποφαινόμενος/ ὅτι ἴδια θελήσει καὶ ἀμετατρέφω γνώμη ἐπώλησα τῷ/ κυρίῳ Παναγιώτῃ Δημητρίῳ Μπόμπουρα ἓν χωράφιον, ὅπου εἶχα ἀγορασμένον ἀπὸ Θωμᾶ Τρα/μπατζῆ ἕως ἓνα
5 στρέμμα ταχμινά¹ κείμενον εἰς τὴν/θέσιν τοῦ ἀλωνίου τοῦ βάτου καὶ συνορευόμενον εἰς/ μίαν πλευρὰν μὲ τὸ χωράφι τοῦ Δημήτρη Παπαή/, εἰς τὴν δευτέραν μὲ τὸ τοῦ Θωμᾶ Τραμπατζῆ, εἰς/ τὴν τρίτην μὲ τὸ τοῦ ἰδίου Παναγιώτῃ Δημητρίου/ καὶ εἰς τὴν τὸ τέταρτον μὲ δρόμον διὰ γρόσια δια/κόσια ἑβδομήντα ἀριθμὸς γρόσια 270, ὁμοῦ μὲ τὸν καρ/πόν
10 του. Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τοῦ κυρίου Παναγιώτῃ/ τὰ εἰρημένα γρόσια μέχρι ὀβολοῦ, ἐγὼ μὲν ἀποξενούμαι/ τὸ εἰρημένον χωράφι, ὁ δὲ κύριος Παναγιώτης μένει κύριος/ καὶ τέλειος πληρεξούσιος εἰς αὐτό, ὥστε νὰ μεταβιβάσῃ καὶ εἰς τοὺς/ κληρονόμους αὐτοῦ, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐνοχληθῇ οὔτε παρ'/ἐμοῦ, οὔτε παρ' οὐδενὸς τῶν κληρονόμων μου καὶ εἰς ἔνδει-
15 ξιν/τῆς τελείας καὶ καθαρᾶς πωλήσεως ἐγένετο τὸ παρὸν καὶ ἐδόθη/ εἰς χεῖρας αὐτοῦ διορισθέντος καὶ ἐπιτρόπου μου τοῦ κυρίου Ζάχου/ Δούκα εἰς ἐξαγωγήν τοῦ βασιλικοῦ ταπὶ καὶ ἐχέτωσαν/ἀμφότερα τὴν ἰσχὺν ἓν παντὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης./

τῇ 28 Ἀπριλίου 1848 Σιάτιστα

20 Λιῶλας κίτζου βεβώνων κάτοθεν

Χρισόδουλο κότια μαρτιρο

Ζάχος Δούκα μάρτυς

κόστας δημητρίου μαρτηρο

Δημήτριος μάρκου μάρτις

25 Κώτζιος τζιογγάλη μάρτις

1. ταχμινά (λ. τούρκ.) περίπου.

8

1849 Ἰουνίου 5

Ὁ Γεώργιος Δημητρίου Παπαλῆς πούλησε ἓνα μητρικό του χωράφι στὸν Παναγιώτη Δημ. Μπόμπουρα.

ὑψ. 0,338, πλάτ. 0,23. Σὲ διφυλλο χαρτί, διπλωμένο ὀριζόντια στὰ τέσσερα.

Διὰ τοῦ παρόντος ἔνυπογράφου καὶ ἔμμαρτύρου τῆς πωλήσεως γράμματος δῆλον γίνεται παρ' ἐμοῦ/ τοῦ ὑποφαινομένου Γεωργίου Δημητρίου Παπαλῆ ὅτι σήμερον οἰκειοθελῶς καὶ ἀπαραβιάστως ἐπώλησα,/ τὸ εἰς ἀλώνι βάτου εὐρισκόμενον μητρικόν μου χωράφιον δόν-
 5 τα ἓνα τεχμενὰ τὸν/ κύριον Παναγιώτην Δ. Μπόμπουρα διὰ γρόσια 270 ἧτοι διακόσια ἐβδομήντα, τὸ ὁποῖον/ συνορευεται ἀπὸ τὸ α) μέρος Ναοῦμ Σφήκα, β) μὲ τοῦ Θωμᾶ Τραμπατζῆ, γ) μὲ τοῦ ἰδίου/ Παναγιώτου Μπόμπουρα καὶ δ) μὲ τὸν δρόμον, ὅθεν μετὰ νὰ ἔλαβον τὴν ἄνωθεν ποσό/τητα σώαν μέχρι ὀβολοῦ, ἀποξενούμενοι εἰς τὸ ἐξῆς τού-
 10 του μου τοῦ μητρικοῦ χωραφίου ἐγὼ τε/ καὶ οἱ κληρονόμοι μου καὶ μὲ τὰ ἐπ' αὐτοῦ κύριος καὶ πληρεξούσιος οἰκοκύρης ὁ ρηθεὶς Πα/ναγιώτης Δ. νὰ μεταβαίνη καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους του καὶ διὰ ἀσφάλειάν του δίδω τὸ παρόν/ μου πωλητήριον εἰς χεῖρας του ἔμπροσθεν τῶν ὑποφαινομένων ἀξιοτίμων μαρτύρων. Πρὸς/ τούτοις βάζω ἐπίτρο-
 15 πον καὶ τὸν κύριον Λάζαρον Δούκαν διὰ νὰ εὐγάλη καὶ ἡ τῆς βασιλικῆς κρίκουσ συνήθεις τάπου ὅπως ἔχουσι τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀμφοτέρα ἐν παντὶ δικαστηρίῳ δικαιοσύνης καὶ ὑποφαινόμεθα. Τῆ 5 Ἰουνίου 1849 Σιάτιστα

γεώργιος δημητρίου παπάς βεβεονο τα ανοθεν

20 δημήτριος παπαῆς μαρτηρῶ

Δημήτριος Κώϊου μάρτυς

Δημήτριος Ν. Δημητρόπουλος μαρτηρῶ

Ἰωάννης Παναγιώτου μαρτηρῶ

Ἰωάννης μάρκου μαρτηρῶ

25 Ἰωάννης Κωσταντίνου μάρτης

νικόλαος <π>αππία μαρτηρῶ

κώστας δημητρίου μαρτηρο

χριστόδουλος σιμιτζις μαρτιρο

χριστόδουλος κότια μάρτης

30 Ζιαχος Δούκας μαρτηρῶ

Ε

ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ

9

1803 Σεπτεμβρίου 4

ψ. 0,258, πλάτ. 0,185. Σε μονόφυλλο χαρτί διπλωμένο οριζόντια στά δυο και κάθετα. Είναι γραμμένο και στις δυο σελίδες. Στη δεύτερη σελίδα είναι κι όλες οι άλλες σημειώσεις, που ακολουθούν το κείμενο.

2 ζευγάρια προσκέφαλα ρασένια ¹	αζ ^{λλ} ²	6.60
1 καρτόνι ³ αζ ^{λλ} 13· 8 πήχεις τάμις ⁴ αζ ^{λλ} 8		21
ρέστα δια τὸ ἀτλάζι ⁵		2
5 1 χρυσάφι ⁶ φαρδύ αζ ^{λλ} 3:30 1 ρ(ού)πι Μαίτον ⁷ ἄσπρα ⁸ 39		3.69
2 1/2 δράμια γαιτάνι ⁹ κίτρινο ἄ(σπρα) 54· 1 τζίпка ¹⁰ αζ ^{λλ}		
1.30		1.84
1 1/4 πήχ. τάμια αζ ^{λλ} 1.30. μετρητὰ τὸν Δούκαν αζ ^{λλ} 5		6.30
1 ἀσπρισμένον ¹¹ αζ ^{λλ} 2 45· 1 3/8 πήχ. ἀσπρισμένο φίνον		
10 ἄ(σπρα) 93		3.18
8 1/2 Βρ ¹² πιρβιένι ¹³ ἄ(σπρα) 5		42.60
1 κομμάτι διὰ στρώματα αζ ^{λλ} 23· 1 3/4 πήχ. τάμις ἄλικον ¹⁴		
αζ ^{λλ}		
	2.6	25.60
	αζ ^{λλ}	111.81

1. ρασένιος (·).
2. ἀσλλ.: ἀσλάνι, ἀσιλάνι (arslan στά τούρκικα θὰ πεί λιοντάρι)· πολωνέζικο ἀσημένιο νόμισμα με παράσταση λιονταριού, πού κυκλοφοροῦσε στήν Τουρκία ἀπό τὸ 13-16 αἰ. κι ἰσοδυναμοῦσε με τὴν αὐστριακὴ ρεγγίνα. Ἰσοδυναμὸ του εἶχε τὸ γρόσι.
3. καρτόνι· (cérton) ὕφασμα μπαμπακερὸ γιὰ καλοκαιρινὰ γυναικεία φορέματα.
4. τάμις(·).
- 5 ἀτλάζι· πβ. Ἐγγρ. 1, σημ. 17.
6. χρυσάφι.
7. μαίτον (·).
8. ἄσπρο (τό)· παλιὸ καὶ μικρὸ ἀσημένι τούρκικο νόμισμα, πού ἰσοδυναμοῦσε με τὸ 1/120 τοῦ γροσιοῦ. Γενικότερα ἄ σ π ρ α ἔλεγαν τὰ χρήματα· πβ. «τ' ἄσπρα πουλῆσαν τὸ Χριστὸ τ' ἄσπρα πουλοῦν κι ἐσένα» (ἀπ' τὸ δημοτικὸ τραγούδι γιὰ τὴν Πάργα).
9. γαιτάνι· μεταξωτὸ κορδόνι, πού ἔραβαν ἐπάνω στά φορέματα γιὰ στολίδι.
10. τζίпка· (τσίпка)· τούλι, πού σκέπαζαν τὴ νύφη τὴν ὥρα τοῦ γάμου.
11. ἀσπρισμένο· ὕφαντὸ πανί, πού τὸ ἀσπρίζαν με εἰδικὸ πλύσιμο.
12. Βρ¹².
13. πιρβιένι (·).
14. ἄλικο· χρῶμα βαθὺ κόκκινο, βυσσινί.

15	1 ³ / ₈ πήχ. κοτνί ¹⁵ Λείψιας ἀπαδ. ¹⁶ 90	3.12
	1 ³ / ₈ πήχ. καρτόνι ἐγγλέζ.	3
	4 ¹ / ₂ πήχ. ράσιαν ¹⁷	4.60
	4 Βρ’ ρούπια 6 ¹ / ₄ ἄλικην στόφαν ¹⁸ ἀρς 4.30	20.39
20	1 ¹ / ₂ Βρ’ κίτρινην στόφαν ἀρς 4.90	1.15
	εἰς μετρητὰ ἔδωκεν ὁ Παναγιώτης	15
	αζ ^{λλ}	164.93
	διὰ 1 ¹ / ₂ πήχ. καναβάτζαν διὰ στρῶμα τὸν Παλίαν αζ ^{λλ}	1.42
	μετρητὰ τὸν Δούκαν αζ ^{λλ} 2· διὰ 10 πήχ. καμιλότι ¹⁹ αζ ^{λλ} 15	17
	διὰ 25 ὀκάδες ἀλευρί παραδες ²⁰ 36	7.84
25	10 ⁷ / ₈ καρτόνι ἀραδωτὸν ²¹	2
	3 ¹ / ₂ πήχ. ἄλικον τάμις	46
	1 πήχ. καρτόνι ἐγγλέζικον διὰ καπάκια ²²	2.30
	μετρητὰ αζ ^{λλ} 10· διὰ 3 μουσούλια ²³ τὸν μήταλ. ²⁴ αζ ^{λλ} 5.45	15.45
	αζ ^{λλ}	234.27
30	2 ἄσπρισμένα αζ ^{λλ} 5. 1 ¹ / ₂ Βρ’ ρούχου ²⁵ φαροῦ αζ ^{λλ} 19.80	24.81
	7 πήχ. τζίπκαν Λείψιας αζ ^{λλ} 1.6· 4 πήχ. τζαπάρι ²⁶ ἄσπρα 36	1.42
	3 δράμια γαιτάνι ἄσπρα 63· ἄσημι διὰ τὰ κλειδώμ(ατα) ²⁷ αζ ^{λλ}	
	14	14.81
	2 πήχ. ἄλικον τάμις αζ ^{λλ} 2.36· 2 δράμια γαιτάνι ἄ(σπρα) 42	2.78
35	22 πήχ. γαιτάνι πρασοβάνικον ²⁸	1.45
	1 ὀκά καφεῖ αζ ^{λλ} 4· 1 ἀστάρι ²⁹ αζ ^{λλ} 1. 36	5.36
	3 ¹ / ₂ ρούπια ἀτλαζωτὸν αζλλ 2.9· 3 ¹ / ₂ ρούπια κοτνί Λείψιας αζ ^{λλ} 1	3.9

15. κοτνί ἢ κοτνία, κουτνί (τό), ἢ κοτινή (coton) μπαμπακερὸ ἢ μεταξωτὸ δίχρωμο ὕφασμα.

16. ἀπαδ., δυσνόητον.

17. ράσια (ρασένιο).

18. στόφα· πβ. ἔγγρ. 1, σημ. 11.

19. καμιλότι· καμηλωτὴ γούνα.

20. παράς· ἀσημένιο μικρὸ τούρκικο νόμισμα ποῦ ἰσοδυναμοῦσε μὲ τὸ ¹/₄₀ τοῦ γρο-
σιοῦ.

21. ἀραδωτός· ριγέ.

22. καπάκι (λ. τούρκ. karak) κάλυμμα, κελύφι.

23-24. μουσούλια· τοῦ μίταλ.

25. ρούχο· πβ. ἔγγρ. 1, σημ. 3.

26. τζαπάρι (ἢ τσιαπάρι) (·).

27. κλειδώματα (τά)· πβ. ἔγγρ. 1, σημ. 21.

28. πρασοβάνικο· (ἢ πρασιονιβὸ ἢ μπρασιονιβὸ) ἀπ’ τῆ Μπράσοβα τῆς Αὐστρίας.

29. ἀστάρι· (λ. τούρκικη astar) φόδρα.

1 χρυσάφι αζ ^{λλ} 3.30· 1 τζίπκαν αζ ^{λλ} 1.30	4.60
40 1 πήχ. τζίπκαν ἄ<σπρα> 12 1/2 πήχ. χρυσάφι <ἄσπρα> 18	30
1 ἀσπρισμένον φίνον	3
	<u>295.9</u>
(στην πίσω σελίδα)	
4 3/4 πήχ. καρτόνι κόκκινον και ἄσπρο αζ ^{λλ}	4.90
1 ἀστάρι αζ ^{λλ} 1.36· 5 ρούπια ἀτλαζωτόν αζ ^{λλ} 3 1/2 Βρ''	
45 ἀτλαζωτόν αζλλ 2.45	6.81
ὑδράργυρον ἄ<σπρα> 48· 1 Βενέτικον αζ ^{λλ} 9· φθιαστικόν τὰ κλειδώ<ματα> αζ ^{λλ} 6	15.48
1 γιάμπολιν	11.—
	<u>332.108</u>

(Ἄπ' τῆ μέση και κάτω, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀντίθετη διεύθυνση, με ἄλλα γράμματα και με ἄλλο μελάνι).

1803 Σεπτεμβρ. 4 αζ ^{λλ}	500	Διάφορα διὰ 13 χρόνους	650
50 μετρητά εις τὸν πεθερόν μου	24		42
εις Κώσταν με	10		42
1805 τὸν κυρ Μάρκον Χ	33		33
εις τὸν ἴδιον διὰ	13		13
διὰ τὸν λαμπίκον	6		6
55 διὰ τὸν καλαϊλιά	17		17
διὰ Ὁμολογίαν Δωροθέου	40		40
	<u>643</u>		<u>801</u>

1808 Δεκεμβρ. 4 διὰ 21

ἐργαλεῖα και 2 ὁμόλογ<α> τοῦ Μήτιαλη	350
60 τὸν Μουσταφᾶν	75
	<u>1068</u>
	<u>1147</u>
	<u>2215</u>

(Σ' ἄλλο σημεῖο)

2 δακτυλῖδια χρυσᾶ	30
65 1 γιοργάνι	30

ΣΤ

ΕΝΤΟΛΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

10

1850 Ἰανουαρίου 25

Ἐντολή στοῦ δάσκαλο τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης Θανάση Ἀργυριάδη νά πληρώσῃ στοῦ Ν. Ἀρώνη 70 κομμάτια χρυσᾶ εἰκοσάρια πόλεως.
ὑψ. 0,135, πλάτ. 0,21. Σέ μονόφυλλο γαλαζοπό χαρτί.

Πρὸς

τὸν Κύριον Ἀθανάσιον Ἀργυριάδην διδάσκαλον ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ/Σχολῇ Σμύρνης διὰ κομμάτια χρυσᾶ εἰκοσάρια πόλεως 70.

Μεθ' ἡμέρας ἕξ ἀπὸ τῆς ὄψεως θέλετε πληρώσει εἰς τὴν διαταγὴν 5 τοῦ/ Κυρίου Ν. Ἀρώνη τὰ ἀνωτέρω ἑβδομήκοντα κομμάτια χρυσᾶ/εἰκοσάρια πόλεως, τῶν ὁποίων τὸ ἀντίτιμον ἔλαβον παρὰ τοῦ/ιδίου ἐνταῦθα διὸ καὶ ὑποφαίνομαι

Ἐν Ἀθήναις τὴν 25 Ἰανουαρίου 1850 Ν. Ἀργυριάδης

(Στὴν πίσω σελίδα μὲ ἄλλο γράψιμο):

Καὶ ἀντ' ἐμοῦ πληρώσῃτε εἰς τὸν Κύριον Α. Ἰακώβου τὰ ὀπισθεν 10 ἑβδομήκοντα εἰκοσάρια νέα/ διὰ τὰ ὁποῖα καὶ συνεννοήθημεν μετὰ τοῦ Κ. Ἰακώβου.

Ἀθήνησι τὴν 26 Ἰανουαρίου 1856

Ν. Ἀρώνης

Z

ΑΔΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

11

1868 Αὐγούστου 28

Ἡ κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Πόλης δίνει στοῦ δάσκαλο Κ. Ἀργυριάδη ἄδεια νά διδάσκῃ τὰ γραμματικά.

ὑψ. 0,171, πλάτ. 0,212. Σέ δίφυλλο χαρτί, διπλωμένο κάθετα στὰ τέσσερα.

Κεντρ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπὴ

τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου

Ἄρ. 1 Συνεπείᾳ συστάσεως προφορικῆς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ/ ἀναφορᾶς τοῦ διδασκάλου Κ. Ἀργυριάδου ἐξετάσεως 5 ἀκριβοῦς/ γενομένης ἐνώπιον τοῦ σώματος περὶ ὧν εἰς ὅσον χρόνον ἐδιδάχθη/ καὶ ἐδίδαξε καὶ καλῶν δοθεισῶν συστάσεων ἢ Ἐπιτροπῇ

ἀφίησεν/ αὐτῷ τὸ παρὸν ἐνδεικτικὸν ἀδείας τοῦ διδάσκειν ἐλευθέρως/
τὰ γραμματικά, ὅπου ἂν κληθῆ.

10 Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 28 Αὐγούστου 1868
Ἄντιπρόεδρος
(ὑπογραφή δυσκολοδιάβαστη)
Ἄντι Γραμματεὺς
Ἄρχιμ. Γερμανὸς Ἀφθονίδης

Η

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

12

1848 Μαρτίου 10

Ἔνας γιὸς, ὁ Θανάσης, μεῖ ἄγνωστο ἐπίθετο, γράφει ἀπ' τῆ Σμύρνη στὴ
μητέρα του ἕνα συνηθισμένο οἰκογενειακὸ γράμμα.

ὕψ. 0,295, πλάτ. 0,20. Σὲ μονόφυλλο χαρτί, διπλωμένο κάθετα στὰ τρία κι ὕστερα
ὀριζόντια στὰ τέσσερα.

Σεβαστὴ μου Μῆτερ.

Σμύρνη τῆ 10 Μαρτίου 1848

Ζητῶ τὴν μητρικὴν σου συγγνώμην, διότι πρὸ πολλοῦ δὲν σ' ἔγρα-
ψα. Ὅτι δὲν σᾶς/ ἀλησμόνησα, ἀλλὰ πάντοτε σᾶν ἐνθυμοῦμαι καὶ εὐ-
5 χομαί ὅσον τάχιστα νὰ σᾶς ἴδω καί/ ν' ἀσπασθῶ τὴν δεξιάν σας καὶ
περὶ τούτου ποσῶς μὴ ἀμφιβάλλετε, παρακαλῶ, ὁ Ἀθανάσιος εἶναι
ἀμετάβλητος καὶ μὴ σᾶς ἀπεράσῃ ποτὲ καμμία ἰδέα περὶ/ ἐμοῦ ἀνάρ-
μοστος τοῦλάχιστον. Ὅλη ἡ τάσις μου εἶναι ν' ἀποκατασταθῶ, ὅσον
τὸ/ δυνατὸν ἄξιος, ὥστε ἐλθὼν μίαν ἡμέραν νὰ εὐφράνω καὶ ὑμᾶς καὶ
10 ὄλην τὴν οἰκογένειά μας. Εὐχεσθε μόνον ὑγείαν καὶ ὄλα δι' εὐχῶν σας
θέλουν γίνεαι κα/τὰ τὰς εὐχάς, προσδοκίας καὶ κοινὰς ἐπιθυμίας μας.
Τὸ παρὸν σᾶς ἔγχει/ρίζεται ἀπὸ τὸν ὡς ἄλλον ἐμὲ Κωστάκη Ναοῦμ
Μωραΐτου, ἱατροῦ, ὅστις / ἐρχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν θέλει σᾶς εἰπεῖ καὶ
διὰ στόματος τόσον τὰ κατ' ἐ/μέ, ὅσον καὶ διὰ τὸν ἀδελφόν μου Νικό-
15 λαον, ὅστις εὐρίσκεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἶναι πολλὰ καλά. Λάβετε
δι' αὐτοῦ καὶ πέντε φουστανλίκια^{1/}, τέσσαρα διὰ τὰς τρεῖς ἀδελφάς
καὶ τὴν νύμφην μας κυρίαν Βασιλικήν/, ὄλα τοῦ αὐτοῦ εἶδους, καὶ ἐν
διὰ λόγου σας. Θέλετε λάβει παρ' αὐτοῦ/ ὁμοίως καὶ πέντε μανδήλια
μεταξωτά, τέσσαρα τοῦ αὐτοῦ εἶδους/ ἐν εἰς κάθε μίαν ἀδελφὴν καὶ τὴν
20 νύμφην καὶ ἐν διὰ λογαριασμόν/σας, τὰ δὲ λοιπὰ δύο φουστανλίκια

1. φουστανλίκι· κομμάτι ὕφασμα, ὅσο χρειάζεται γιὰ ἕνα φουστάνι.

κόκκινα εἶναι διὰ τὰς ἀδελφάς/μου Ἀναστασίαν καὶ δύο θυγατέρας Σουλτάναν καὶ Περιστεράν. Ὅλους/τοὺς ἀσπάζομαι μὲ πόθον ἀδελφικὸν καὶ τρυφερότητα γλυκοφιλῶ,/ τὰ ὀμμάτια τῶν τέκνων ἰων' τοὺς γαμβροὺς προσκυνῶ. Τὸν κύρ Ζάχον/ εἶπατε ὅτι ἔλαβον τὸ γράμμα του, 25 ἀλλὰ νὰ κάμη διὰ τὰ ἐδῶ τα/ξίδιον δὲν συμφέρει, διότι ὅσα γράφει νὰ φέρῃ ἐδῶ δὲν πωλοῦν/ται καὶ ὅσα λέγει νὰ ψωνίσῃ ἀπ' ἐδῶ δὲν εἶναι εὐθηνότερα, μά/λιστα καὶ ἀκριβώτερα παρά εἰς Θεσσαλονίκην. Γράψατέ μοι πῶς εἴσθε/, διότι λυποῦμαι στερούμενος γράμματά σας. Οἱ γαμβροὶ κὰν πρέπει νὰ/ μοῦ γράφουν καὶ συχνότερα καὶ κάτι τι περισ- 30 σότερα καὶ ἄς μὴ ξεσυνερίζονται μὲ ἐ/μένα, ἄν δὲν τοὺς γράφω ἔχων πολλὰς φροντίδας. Ὁ γαμβρὸς Ἀποστόλης τί κάμνει/, δὲν γνωρίζω· καλὸν ἦτο νὰ στρωθῇ καὶ νὰ δουλεύῃ. Ἐγὼ ἔγραφα τὸν πατέρα νὰ εἰ/ πῇ τὸν Σάνταρην νὰ τὸν κρετιτάρῃ ἕως τρεῖς χιλιάδας πρᾶγμα καὶ εἶμαι ἐγὼ/ἐγγυητής. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ μάθω πῶς εὐρίσκεσθε· διὰ τοῦτο φρον- 35 τίσατε νὰ/ μοὶ γράψετε. Δὲν ἔχω ἄλλο τι. Σᾶς προσκυνῶ μὲ σέβας υἱικὸν καὶ μένω

εὐπειθέστατος
ὁ υἱὸς σας Ἀθανάσιος.

Θεσσαλονίκη

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΡΑΣ

Περίληψη

Τὰ δώδεκα αὐτὰ ἔγγραφα ἀπὸ τῆ Σιάτιστα μὲ τὸ ποικίλο τους περιεχόμε-
νο ἐκφράζουν οικονομικές, ἀστικές, δικαιοπραχτικές κι ἄλλες κοινωνι-
κὲς σχέσεις τοῦ ὑπόδουλου ἑλληνισμοῦ τοῦ περασμένου αἰῶνα. Ἐνδιαφέ-
ρουν τὸν ἱστορικό, τὸ νομικό, τὸ γλωσσολόγο, τὸ λαογράφο κλπ., γιατί
δίνουν μίαν εἰκόνα τῆς οικονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς κίνησης ποὺ παρου-
σίαζε ἡ Σιάτιστα στὴν ἐποχή, ποὺ ἀναφέρονται τὰ ἔγγραφα αὐτά.